

«Πράσινη» ανάπτυξη και «πράσσειν άλογα»*

Συγγραφέας: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΑΓΙΑΝΟΣ

Συγγραφέας: ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ

Είναι ευτύχημα για τη χώρα μας ότι, τουλάχιστον επί της αρχής, ο στόχος της «πράσινης» (ή βιώσιμης) ανάπτυξης έχει γίνει αποδεκτός, αποτελώντας πυλώνα τόσο της κυβερνητικής πολιτικής όσο και του ευρωπαϊκού προγράμματος ανάκαμψης, με αποδοχή και από την αντιπολίτευση. Ο στόχος αυτός καλύπτει μεγάλο εύρος δράσεων, από την τελεσφόρα μείωση της χρήσης υδρογονανθράκων και τη στροφή σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ), τη βελτίωση των υποδομών και των μεταφορών, την ενεργειακή βελτίωση των υφιστάμενων κτιρίων και τη διαχείριση των αποβλήτων, μέχρι την κυκλική οικονομία, την έρευνα και την καινοτομία στον χώρο της αειφορίας. Μια σημαντική πτυχή, με δεδομένο το (υπό πίεση) φυσικό και πολιτιστικό μας περιβάλλον, τον κομβικό ρόλο του τουρισμού, αλλά και τη στόχευση για εγκατάσταση ψηφιακών νομάδων, συνταξιούχων και άλλων, από το εξωτερικό στη χώρα μας, είναι η προστασία του περιβάλλοντος.

Αυτό που μας ανησυχεί είναι ο ορατός κίνδυνος του να χάσουμε το δάσος για το δένδρο, ειδικά με την εστίαση σε κάποιες στενές παραμέτρους της βιωσιμότητας (όπως τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας), όσο και με την έλλειψη συντονισμένης πολιτικής προστασίας του περιβάλλοντος.

Η κυβέρνηση έχει τρεις μοχλούς: το ρυθμιστικό περιβάλλον, που καθορίζει τι επιτρέπεται και τι απαγορεύεται, την πολιτική των επιδοτήσεων και της διάχυσης εθνικών ή κοινοτικών πόρων και την παροχή στοχευμένης δράσης για την υποβοήθηση της «πράσινης» ανάπτυξης.

Αρχίζοντας από το ρυθμιστικό πλαίσιο, η Ελλάδα δεν παρέχει ακόμη ικανή προστασία στο περιβάλλον της. Χρήσεις της γης έχουν καθοριστεί για ένα μικρό μόνο μέρος της χώρας, ενώ ο καθορισμός των δασικών χαρτών εκκρεμεί. Επομένως, η οικιστική και επιχειρηματική ανάπτυξη γίνεται άναρχα και συχνά σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές. Η πρόσφατη υπαναχώρηση στην εκτός σχεδίου δόμηση δεν βοηθά. Είναι θετικό, όμως, ότι η ολοκλήρωση του χωρικού σχεδιασμού βρίσκεται μέσα στις προτεινόμενες δράσεις, χρηματοδοτούμενες από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Για να ολοκληρωθεί ο χωρικός σχεδιασμός με επιτυχία, απαιτείται σημαντική συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Είναι θεμιτό, στα πρότυπα και άλλων ευρωπαϊκών χωρών, ο καθορισμός χρήσεων της γης να γίνεται από τους δήμους, με την κεντρική διοίκηση να καθορίζει κανόνες που να διασφαλίζουν ότι τα προτεινόμενα σχέδια θα είναι συμβατά μεταξύ τους καθώς και με τον υπερκείμενο σχεδιασμό. Αυτό

απαιτεί την παροχή πόρων και τεχνογνωσίας στους δήμους, στο πλαίσιο μιας γενικότερης διοικητικής αποκέντρωσης.

Η βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου συμπεριλαμβάνει τη βελτίωση της διαφάνειας και της πρόσβασης σε χωροταξικά και περιβαλλοντικά δεδομένα για αποτελεσματική περιβαλλοντική αδειοδότηση. Εμπεριέχει επίσης την άμεση ενίσχυση της Επιθεώρησης Περιβάλλοντος (Ε.Π.), η οποία ελέγχει τη συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία. Στα πρότυπα των περισσότερων άλλων ευρωπαϊκών χωρών, η Ε.Π. δεν θα πρέπει να υπάγεται στο υπουργείο Περιβάλλοντος, αλλά να αποτελεί Ανεξάρτητη Αρχή με πολύ περισσότερους πόρους και αρμοδιότητα επιβολής κυρώσεων.

Το δεύτερο πρόβλημα, που θα καταστεί επείγον, με δεδομένο το εύρος της επερχόμενης χρηματοδότησης της Ε.Ε., σχετίζεται με τις επιδοτήσεις, ειδικά σε σχέση με την τουριστική ανάπτυξη και την ενέργεια. Η κρατική συμμετοχή στη χρηματοδότηση είναι ένα εργαλείο που θα πρέπει να χρησιμοποιείται με προσοχή, μόνο σε περιπτώσεις όπου η υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων μιας επιχείρησης έχει σημαντικές θετικές εξωτερικές επιδράσεις για το σύνολο της οικονομίας, τις οποίες η εταιρεία αδυνατεί να καρπωθεί. Αντίθετα, θα πρέπει να αποφεύγεται για επιχειρήσεις που έχουν αρνητικές εξωτερικές επιδράσεις, όπως αρνητικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Στον τουριστικό τομέα, επιδοτούμενα έργα θα μπορούσαν να είναι η ανάπλαση και αναζωογόνηση παραδοσιακών οικισμών, αλλά όχι η κατασκευή νέων «τουριστικών χωριών». Οι επιδοτήσεις για την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές θα πρέπει να εξεταστούν επίσης με την οπτική αυτή. Άλλωστε, τόσο η γεωθερμία όσο και η δημιουργία εξωθαλάσσιων πάρκων για ανεμογεννήτριες έχουν μικρότερο περιβαλλοντικό κόστος από τη χωροθέτηση ανεμογεννητριών ανά την επικράτεια.

Τέλος, σημαντική προτεραιότητα θα πρέπει να αποτελέσει και το τρίτο ζήτημα - η συντονισμένη δράση από κυβερνητικής πλευράς για την επίτευξη των «πράσινων» στόχων. Λείπει από τη χώρα μια συγκροτημένη τουριστική στρατηγική, με άμεσο, μεσοπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο ορίζοντα, με στόχο τον αειφόρο θεματικό τουρισμό με μεγαλύτερη διάρκεια περιόδου, όπως π.χ., αναφέρεται στο πρόσφατο άρθρο στην «Καθημερινή» (11/10) του Μ. Γ. Ιακωβίδη με τη Λ. Καρρά, πρόεδρο της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, και στην επιστολή 60 προσωπικοτήτων προς τον πρωθυπουργό. Η εκπόνηση μιας τέτοιας στρατηγικής είναι ακόμη σημαντικότερη, με δεδομένο το ενδιαφέρον της κυβέρνησης για την προσέλκυση τόσο των ψηφιακών νομάδων όσο και εύπορων συνταξιούχων. Οι κατηγορίες αυτές δεν θέλουν να έρθουν σε μια χώρα που έχει απολέσει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της, και όπου, π.χ. οι παραλίες είναι κατελημμένες από ξαπλώστρες. Η Ελλάδα έχει περισσότερα οφέλη διαφυλάσσοντας τον περιβαλλοντικό και πολιτιστικό της πλούτο. Βλέπουμε με ενδιαφέρον πρόσφατες ανακοινώσεις για μια πιο βιώσιμη αντιμετώπιση του τουρισμού, και θα πρέπει να τις συνδέσουμε με τους άλλους πυλώνες της

αειφορίας.

Το 2021 θα είναι μια κομβική χρονιά στην Ελλάδα. Η χώρα μας έχει ανάγκη από επενδύσεις. Δεν έχει, όμως, ανάγκη από μίαν άκριτη αποδοχή όλων των επενδυτικών σχεδίων. Θα πρέπει πάση θυσία να προφυλάξουμε και το συγκριτικό μας πλεονέκτημα και το περιβάλλον μας. Θα χρειαστεί τέλος να μπορέσουμε να δώσουμε προσοχή στην υλοποίηση καινοτόμων σχεδίων και την υποστήριξη από την κρατική μηχανή. Από τον βιώσιμο τουρισμό στην εναλλακτική ενέργεια είναι ανάγκη να προσέξουμε να αποφύγουμε τον υπαρκτό κίνδυνο του «πράσσειν άλογα» στο όνομα της «πράσινης» ανάπτυξης.

* Αναδημοσίευση από την Εφημερίδα “Καθημερινή” της 14^{ης} Δεκεμβρίου 2020.